

ІСТОРІЯ СТВОРЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ПІВНІЧНОАТЛАНТИЧНОГО ДОГОВОРУ (НАТО)

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Досліджено історію утворення військово-політичного альянсу Організації Північноатлантичного договору (НАТО).

Ключові слова: НАТО, історія створення, холодна війна.

Abstract

The history of the formation of the military-political alliance of the North Atlantic Treaty Organization (NATO) is studied.

Key words: NATO, history of formation, Cold War.

Вступ

Часто вважається, що Організація Північноатлантичного договору була створена з метою протистояння радянській загрозі. Це правильно лише частково. Річ у тім, що започаткування Альянсу становило частину більш широких зусиль, які мали слугувати трьом основним цілям: стримування радянського експансіонізму, запобігання відродженню націоналістичного мілітаризму у Європі шляхом забезпечення потужної присутності на континенті країн Північної Америки, а також сприяння європейській політичній інтеграції [1].

Основна частина

Організація Північноатлантичного договору (НАТО) – це міжнародна міжурядова організація, військово-політичний союз 29 держав Північної Америки та Європи, які прагнуть досягти мети Північноатлантичного договору 1949 р. [3, с. 18].

Початком процесу формування оборонного союзу країн Заходу можна вважати зустріч у Брюсселі 4 березня 1948 р. представників Бельгії, Великої Британії, Люксембургу, Нідерландів та Франції, на якій обговорювалася англо-французька пропозиція розробки договору про взаємну допомогу п'яти держав.

Ідея такого договору визріла в умовах післявоєнного розколу «Великої коаліції» та початку «холодної війни» [2, с. 17].

4 квітня 1949 р. у Вашингтоні представники урядів Бельгії, Великої Британії, Франції, Данії, Ісландії, Італії, Канади, Нідерландів, Норвегії, Португалії та США підписали Північноатлантичний договір, за яким утворився новий союз - Організація Північноатлантичного договору (НАТО). До нього додавалися угоди про взаємодопомогу між державами – членами союзу [3, с. 18]. У найбільш відомій статті 5 цього Договору йдеться про те, що нові союзники вважатимуть «збройний напад на одну або кількох із них ... нападом на них усіх», а також що після такого нападу будь-яка країна – член Альянсу зможе вжити у відповідь «таких заходів, які вона вважатиме за доцільне, включаючи застосування збройної сили». Відзначимо, що у статтях 2 і 3 Договору були сформульовані важливі цілі, що не були безпосередньо пов'язані із загрозою нападу. Так, у статті 3 закладено основу співробітництва у галузі боєготовності збройних сил країн-членів, а стаття 2 надає повноваження для розбудови невійськового співробітництва [1, с. 1].

З 1952 року почався процес приєднання до Альянсу нових членів. Так, у 1952 році до НАТО вступили Греція і Туреччина, а у 1955 – Західна Німеччина. Європейська політична інтеграція робила перші несміливі кроки. У відповідь на вступ до НАТО Західної Німеччини Радянський Союз і

держави Східної Європи, що перебували у зоні його впливу, створили у 1955 році Організацію Варшавського договору. Це означало початок непростих часів протистояння у Європі, символом якого стало зведення Берлінського муру у 1961 році [1, с. 2].

В холодній війні (1947-1991), НАТО став ключовим захисником західної демократії та свободи від радянської агресії. Основним завданням НАТО в холодній війні було запобігання агресії радянської блоку. Союз надавав колективний захист своїм членам, що забезпечувало стабільність та безпеку в регіоні. А також допомагав у встановленні демократії та збереженні свободи в Європі.

В ті часи НАТО керувалася стратегією «масованої відплати». Тобто, якби Радянський Союз здійснив напад, НАТО відреагувала б із застосуванням ядерної зброї. Метою такої стратегії було стримування обох сторін від будь-яких ризикованих кроків, це дало змогу державам – членам Альянсу зосередитися на економічному розвитку замість того, щоб інвестувати непомірні кошти у розбудову звичайних збройних сил. Саме тоді Альянс почав перебирати на себе, крім військової, також політичну роль [1, с. 2].

Після кінця холодної війни, НАТО пройшло значні зміни в своєму розвитку. Однією з ключових змін було розширення НАТО. У 1999 році, альянс прийняв Польщу, Чехію та Угорщину, а пізніше Болгарію, Естонію, Латвію, Литву, Румунію, Словаччину, Словенію та Хорватію. Це дозволило НАТО розширити свої зусилля із забезпечення миру та стабільності в різних частинах світу. Другою була зміна ролі НАТО. Зараз альянс забезпечує не тільки колективну оборону, але й здійснює міжнародні миротворчі операції, що спрямовані на забезпечення миру та стабільності в світі. Вони були проведені в Афганістані, Іраку та Лівії, де НАТО співпрацював з міжнародними організаціями та забезпечував безпеку та стабільність у регіоні.

Висновок

Таким чином, створення НАТО було реакцією на загрозу з боку СРСР та військову напругу після Другої світової війни. Альянс був заснований для забезпечення колективної безпеки та стримування радянського впливу. Організація Північноатлантичного договору розвивалась протягом ХХ століття, розширюючи своє членство та змінюючи свою стратегію. Вона відіграла важливу роль у стримуванні радянського експансіонізму під час Холодної війни.

Сьогодні НАТО продовжує мати велике значення для забезпечення міжнародної безпеки. Воно є форумом для співробітництва та координації дій між своїми членами у відповідь на сучасні загрози, такі як тероризм, кібератаки та геополітична нестабільність.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Стисла історія НАТО Управління громадської дипломатії НАТО 1110 Брюссель, Бельгія, 2012. 8 с.
2. Північноатлантичний альянс: історія, функції, структура та відносини з Україною : навчальний посібник / кол. авт.; за заг. ред. проф. Д. І. Дзвінчука. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2019. 592 с.
3. Всесвітня історія: підручник. Харків: видавництво «Ранок», 2019. 226 с.

Барабаш Анна Олегівна – студентка кафедри електротехнічних систем електроспоживання та енергетичного менеджменту, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: barabasanna490@gmail.com

Науковий керівник: **Корнієнко Валерій Олександрович** – доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри соціально-політичних наук, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: valkorney1958@gmail.com

Barabash Anna – student of the Department of electrotechnical systems of power consumption and energy management, Vinnytsia National Technical University, Vinnitsa, e-mail: barabasanna490@gmail.com

Supervisor: **Kornienko Valerii** – Dr. of Political Sciences, Professor, Head of the Department of Social and Political Sciences, Vinnytsia National Technical University, Vinnitsa, e-mail: valkorney1958@gmail.com